Илһам вә гүдрәт мәнбәји

Мир ЧӘЛАЛ

Бөјүк әдиб вә шаирләримизин һеч бири сәнәт вә мәфкурәчә мәһдуд олмамышдыр. Онлар сәнәтләриндә һәмишә јүксәк ичтимаи — бәшәри идеаллара хидмәт етмишләр. Һамысы өз халгы, Вәтәни илә јанашы, башга гардаш халгларын һәјаты, мәишәти, тарихи, талеји илә јахындан марагланыб буну мүәјјән әсәрләриндә көстәрмәјә чалышмышдыр.

Хүсусән сон әсрләрдә Мирзә Фәтәли, Сабир, Мирзә Чәлил кими нәһәнк сималарын јаранмасында, гәләм мүбаризәсиндә, мәдәнијјәт вә әдәбијјатлар арасындакы сых әлагә, рабитәнин мүһүм әһәмијјәти олмушдур.

Мирзә Фәтәли Ахундов реализминин әсас мүәллими классик рус әдәбијјаты, бу әдәбијјатын А. С. Пушкин, Н. В. Гогол кими нәһәнк сималары олмушлар. Мирзә Чәлил, Ә. Һагвердијев сәнәти өз мәнбәјини даһи рус реалист әдибләри Толстојдан, Гоголдан, Чехов вә Горкидән алмышдыр. Рус әдәбијјатынын һумбәшәри әһәмијјәтини бизим бөјүк әдиб вә шаирләримизин һамысында ашкар көрмәк мүмкүндүр. Онлар бу әдәбијјаты сәнәт, илһам, мәфкурә мәнбәји кими өјрәнмишләр. Тәкчә Сүлејман Сани, Һагвердијев, Талыблы, Симург кими реалист әдибләр јох, совет дөврүндә јетишмиш, әлинә гәләм алмыш јазычыларымыз да рус әдәбијјатына дәрин миннәтдарлыгла рәгбәт бәсләмиш, бунунла фәхр етмишләр. Сәмәд Вургунун, Ч. Чаббарлынын, М. Һүсејнин, Нәзәрлинин, Чәмәнзәминлинин вә башгаларынын бу барәдә е'тирафлары һамыја мә'лумдур.

Рус совет әдәбијјаты һәмишә бүтүн гардаш халглар үчүн јахшы мүәллим нүмунәси олмушдур. Максим Горки совет јазычыларынын бөјүк мүәллимидир. Мајаковски, Фадејев вә Шолоховун елә мүһүм әсәрләри јохдур ки, дилимизә тәрчүмә олунмасын, кениш јајылмасын. Совет әдәбијјатынын илк вә орта нәсли бу әсәрләрдән, рус совет әдәбијјаты нүмунәләриндән гидаланыб бөјүмүшләр. Бизим сәнәткарлыг дәрсликләримиз «Ана» романы, «Фыртына гушу», «Јүз әлли милјон», «Тармар», «Полад нечә бәркиди», «Кәнч гвардија», «Сакит Дон» әсәрләри олмушдур. Бу әсәрләрин бә'зиләрини биз фәсил-фәсил өјрәнмишик. Горкинин мәшһур сөзү јадыма дүшүр: «Мәним јаратдыгларымда јахшы нә варса, китаба борчлујам». Бу сөзү о јан-бу јан еләјиб бизим сәнәткарларымызын дилиндән дә демәк олар: мүасир әсәрләримиздә јахшы нә варса, бөјүк рус сәнәткарларына борчлујуг.

Мәним илк һекајә вә романларымын шөһрәти гардаш рус әдибләринин—В. А. Василевскинин, Ј. Лебединскинин, П. Слјотовун вә башга јолдашларын тәрчүмәси сајәсиндә олмушдур. Мә'лум олдуғу кими, Азәрбајчан шаир вә әдибләринин — С. Вурғун, С. Рүстәм, Р. Рза, М. Һүсејн, М. Ибраһимов, Ордубади, С. Рәһимов, Ә. Әбүлһәсән вә башгаларынын әсәрләри јалныз Совет Иттифагында дејил, харичи өлкәләрдә дә јајылыб шөһрәт газанмышдыр. Бу, анчаг рус дилинин, гардаш рус шаир вә әдибләринин көмәји илә олмушдур.

Тәрчүмә просесиндә гәләм јолдашларымызла сых әмәкдашлыг бизә чох шеј вермишдир. Тәрчүмәчиләр бизим әсәрләри рус дилинә чевирәркән һәр фәслә, сәһифәјә диггәтлә јанашмыш, фајдалы гејдләрини әсирҝәмәмишләр. Онлар бизим әсәрләри өз гәләм јолдашларынын, совет әдәбијјатынын наилијјәтләринин мәһсулу кими гәбул етмиш вә онлар үзәриндә ишләмәкдән зөвг алмышлар. Фәрәһләнмишик. Әдәби әлагәләрин бу јени формасы анчаг ингилабымызын, гардашлыг иттифагымызын нәтичәсиндә мүмкүн олмушдур. Биз бүтүн әдәби инкишаф просесиндә һәмишә бу гардашлыға әсасланмышыг вә бунунла фәхр едирик. С. Вурғун ше'ри Москвада, Кијевдә, Минскдә, Дашкәнддә сәсләндији кими, Мајаковски, А. Сурков, Твардовски, Симонов ше'ри дә Бакыда мәһәббәтлә сәсләнмишдир. Низами јубилеји Москвада, Ленинградда да ејни илә Бакыдакы кими тәнтәнә илә кечирилмишдир. Пушкинин, Горкинин јубилеји Бакыда, Тбилисидә, Јереванда, бүтүн гардаш республикаларда, бүтүн гардаш халгларын ана дилиндә ејни гүввәтлә сәсләнмишдир. Совет әдәбијјатынын јарадычыларынын һәр бири коммунизм идејаларыны өз дилиндә, өз үслубунда тәрәннүм едирләр. Бу идејалар бүтүн бәшәријјәти јени һәјата, ән јүксәк чәмијјәт гурулушуна, парлаг кәләчәјә чағырыр вә бу кәләчәјин гәләбәсиндән хәбәр верир.